

סב:

עין משפט נר מצוה
קמב א מיי פ"ב מהל' שגגות הלכה ז': קמב ב מיי שס ופי"ז שס הלכה יא ופי"א מהל' שבת הלכה ח': קמב ג מיי פ"ב מהל' שגגות הלכה ז' ופי"א מהל' איסורי ביאה הלכה יב סמג לאוין י"ג: קמב ד מיי פ"ב מהל' שגגות הלכה ז' ופי"ז הלכה יא ופי"א מהל' שבת הלכה ח סמג לאוין י"ז:

העלם זה וזה בידו. פי' דלא ידע לשבת שזום מלאכה כדמוכח בפ' כלל גדול (שבת דף ע. וסג) דמייתי עלה מתני' ארבעים מלאכות חסר אחת וא"ר יוחנן שאס עשה כולם כהעלם אחד כו' ולא דמי לשכח עיקר שבת דמתן התם אינו חייב אלא אחת דשכח לגמרי

כגון תינוק שנשבה לצין הנכרים

אבל הכא כי מדכרו ליה מדכר

וא"ת מאי קאמר הכא תפשוט דילמא הכא דאינו חייב אלא אחד דשכח לגמרי כגון תינוק שנשבה לצין הנכרים ויש לומר דה"מ לשנויי הכי ופפ"ק דכריתות (דף ג:) משני רב פפא משכחת לה בתינוק שנשבה לצין הנכרים אי נמי דטעו כהאי קרא (שמות כ) אלהי כסף ואלהי זהב אסידי דמיני אחרינא לא וה"נ הוה מני' לאוקמי צמגפף לעבודת כוכבים שדרכה צניפוץ והוא כסור שאין דרכה בכך אלא כיון דלא קאי הכי לא חשש לדקדק: (י' ה"א לא קשיא תיפשוט. צפרק כלל גדול (שבת דף ע':

וסג) אהדר ליה רב נחמן לרבא האי העלם שבת בידו ואינו חייב אלא אחת ותימנה דצפרק ב' דשבועות (דף יט. וסג) לענין טומאה ופפ"ג (דף כו.) לענין שבועה צבי כה"ג וקא פשיט רב נחמן לחומרא והכא לקולא וי"ל הכא שאני דשבת עיקר המנויה: **ריישא** בעבודת כוכבים וסיפא בשאר מצות. תימנה הא

איכא לאוקמי כולה בשאר מצות ומאי משא"כ בשאר מצות כגון שחט חזק צחוך דאינו חייב אלא אחת כדאמר אבוי צפרק אחד דיני ממונות (לעיל דף ג:). ולרבי אבהו דפליג עליה משכחת ליה לר' ישמעאל בשחט חזק ולר' עקיבא העלאה חזק שגג בלא מתכוין כגון שהיה נרץ לשחוט כהמה של חולין ונתכוין לשחטה ונמלאת אחרת והיא של קדשים וכנגדו בשבת שהיה נרץ לחתוך תלוש ומתכוין לחתוך אותו ונמלא שהוא מחובר^{[?} פטור דמלאכת מחשבת אסרה תורה וי"ל דלא מ"ל הכי דמשמע דפטור בשבת לפי ששגג בלא מתכוין וכה"ג אפילו נרץ למחזיר ונתכוין לחותכו ונמלא מחזיר אחר פטור דאין זה מלאכת מחשבת מיהו קשה לוקמה בשאר מצות כמו צנרע לזכור ולצהמה דאמר לעיל (דף נד:) דאינו חייב אלא אחת וי"ל דעבודת כוכבים שיך לקרות שאר מצות ששקולה כנגד כל המצות אבל רביעה לא אע"ג דמוקמינן סיפא בחלצים איידי דנקט רישא שאר מצות נקט סיפא שאר מצות וק"ק דמשמע דאי הוה מתוקמה רישא בחלצים הוה ינחא:

להגביה את התלוש וחתך את המחובר. פ"ה דכתיב אשר חטא זה כדדרשין צפרק ספק אכל (כריתות דף יע.). פרט למתעסק וקשה למה ליה לשמואל במתעסק בשבת טעמא דמלאכת מחשבת ת"ל מצה וי"ל דה"ק בשבת פטור אף על פי שנהנה משום מלאכת מחשבת ועי"ל מתעסק דפטרי הכתוב מצה התם היינו כדמפרש התם לרבא משכחת לה כגון שמתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחזיר דהיינו ונמלא שהוא מחובר דנעשית מחשבתו דאי מחובר אחר אפילו היכא דנתכוין למחזיר פטור דומיא דנתכוין לכבות זה וכזה זה דפטרינן התם כההיא פירקא (דף ב.) ולאציי משכחת לה כגון דנתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחזיר כלומר ונמלא שהוא מחובר דכל כה"ג מלאכת מחשבת היא ולא מיפטר אלא מצה אבל מתעסק דשמואל דפטר משום מלאכת מחשבת היינו במתכוין לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר דלא נעשית מחשבתו והא דקאמר התם אהא דמוקי אשר חטא זה פרט למתעסק דמאי אי דחלצים ועריות חייב שכן נהנה אלא דשבת עיקר המנויה: **ריישא** בעבודת כוכבים וסיפא בשאר מצות. תימנה הא

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

הכי סנא קמיה. ר' זכאי קמיה דר' יוחנן: **חומר בשצטס וכו'**. לקמן מפרש לה: **שגג בלא מסכוין**. לא נתכוין למלאכה זו אלא לדבר אחר ועלתה בידו מלאכה זו: **קלירה וטחינה**. דאיכא שמות מחולקין ומשום הכי חייב שמים: **חלצ וחלב**. שני זיתים בשני ימים ולא נודע לו בנתיים שחטא אינו חייב אלא אחת

כדמפרש טעמא לקמן: **שצשאר מלואם שגג בלא מסכוין**. בחלצין ובעריות איכא למתקומא כגון חלב המהותך לפניו וכסבור רוק הוא ובלעו דלא מתכוין לאכילה אלא מתעסק בדבר אחר בצליעת רוק והיכי דמי שוגג גמור כסבור שומן הוא ואכלו דנתכוין לאכילה אבל זה לא שוגג הוא ואפ"ה חייב כדאמנן לקמן בשמעתינן שכן נהנה משא"כ בשבת כגון נתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחזיר פטור שנאמר (ויקרא ד) אשר חטא זה עד שיתכוין למלאכה זו פרט למתעסק בדבר אחר ועלתה בידו מלאכה זו ומיהו מתעסק ועלה בידו אכילת חלצים או עריות חייב שכבר נהנה. אבל בעבודת כוכבים ליכא לאוקומא והיכי דמי שגג בלא מתכוין אי נימא וכו': **הכי הכי לנו לשמים**. ולשמים נתכוין והשמתוה ואין כאן עבירה כלל לא שוגג ולא מויד: **אלא**. שוגג בלא מתכוין כגון מאהבה ומיראה ולא נתכוין לעבודת כוכבים אלא להצת האש ושגג כסבור מותר לעשות כן: **אלא באומר מותר**. דאמר אין עבודת כוכבים בתורה וכיון דלא הוזכרה לו מעולם אין מתכוין קרי ליה: **המטעם צדו בחלצים ובעריות**. כשעלה בידו חלצים ועריות היה מתעסק ולא נתכוין לכך. כל מתעסק קרי ליה שאינו מתכוין בדבר זה כלל: **שכן נהנה**. הלכך חשיב צדוה: **מלאכת מחשבת**. שחשד לעשות זאת: **ר' יוחנן**. דאמר ליה פוק תני לצדאסי ולא חוקים רישא בעבודת כוכבים וסיפא בשאר מצות אויל לטעמיה דלא מוקים רישא בחד טעמא וסיפא בחד טעמא: **דא"ר מאן דמסרגס לי חצית אלינא דחד סנא כו'**. דקתני התסי' המפקיד חצית אלל חצרו ולא ייחדו לה הצעלים מקום וטלטלה ונשצרה אס מתוך ידו נשצרה לצרכו חייב לצרכה פטור אס משהניחה נשצרה בין לצרכה בין לצרכו פטור ייחדו לה הצעלים מקום וטלטלה ונשצרה בין מתוך ידו בין משהניחה לצרכו חייב לצרכה פטור ופריך התם מני רבי ישמעאל היא דאמר לא צעינן דעת צעלים דתניא הגוזב טלה מן העדר וסלע מן הכיס

למקום שגגז יחזיר דברי רבי ישמעאל ר' עקיבא אומר נרץ דעת צעלים אי רבי ישמעאל מאי איריא לא ייחדו אפילו ייחדו נמי לא מצביא קאמר לא מביעיא ייחדו דמקומה הוא אלא אפילו לא ייחדו דלאו מקומה הוא לא צביא דעת צעלים סיפא אחאן לר"ע אי ר"ע מאי איריא ייחדו אפילו לא ייחדו נמי לא מצביא קאמר לא מצביא לא ייחדו דלאו מקומה הוא אלא אפילו ייחדו נמי דענינן דעת צעלים רישא ר"י וסיפא ר"ע ואילו הוה בעי לאוקמא רישא כשהניחה במקומה הראשון וסיפא כשהניחה במקום שאינה מקומה כדמוקי לה אמוראי התם ה"מ לאוקומיה כולה כר' ישמעאל ואר"י מאן דמסרגס וכו' דלא הוה בעי לאוקמיה רישא בחד טעמא וסיפא בחד טעמא: **מסופא**. מרחץ כמו מסחותא וירחץ^[?] מתרגמינן ^ס והסחי: ה"ג

אמר

שמתכוין לזו ענמה וסבור שהיא אשמו (שם, ועיי"ש בש"ס). מלאכת מחשבת אסרה תורה. שנסמכה פרשת שבת לפרשת המשכן בויקרא. ומלאכת מחשבת שהעשה אותה מתכוין למלאכה גמורה אלא שגג בשבת או פטור שמלאכה זו מותרת (בבב"ם מז. ובכע"ז חגיגה י'). שמתכוין לעשות מלאכה וכסבור שהיוס חול (ב"ב כז:) שחשג ומתכוין למלאכה זו ענמה (כריתות יט:).

מסורת הש"ס

(א) שבת עב: (ב) [שבת קו. ושי"ג] (ג) [א"ש עב:], (ד) [כריתות יט:], (ה) [גיטא יג: ושי"ג], (ו) [ז"מ מא], (ז) [עירובין כ:], (ח) [נע"א], (ט) [נ"מ מ:], (י) [ויקרא ת], (יא) [ג'ל ואשחיה], (יב) שייך לע"א, (מ) גם זה שייך לע"א, (ס) נמוחר אחר מהר"ם,

(א) גמ' המתעסק בחלצים. י"ב ע"י בשבועות יט ובכריתות דף ה':

מוסף רש"י

דאכל חלב ודם. דומיא דעמינה וקצירה שהן שני גופין (שבת עב:). דאכל חלב וחלב. כהעלם אחד (שם). דקסבר בית הכנסת הוא והשתחווה לו. והיינו שגג שהוא ע"ז בלא מתכוין, שלא נתכוין להשחמות לע"ז (שם). הרי לבו לשמים. ומה חזק יס כאן אפילו ידע שהוא בית ע"ז והשחמה בו לשמים אין חיוב כאן (שם ובכע"ז לעיר אס: וכריתות ג). שברי אף משחמה לבית הכנסת לא לבית הוא משחמה אלא למי ששכן שמו עליה (לעיר אס:). אנדרטא. לזרת המלך שעושין לכבוד המלך והשחמה לה ולא לשם הלקות (שבת עב:). שראה דמות שהיו רגליה לעשות כדמות המלך והורוה אותו משחמה לו לכבוד המלך ופגמים שעשוין אותו וזה ראה אחד שהיה נעבד ולא ידע שהוא נעבד והשחמה לו (לעיר אס:). אי דקבליה עליה באלוה. שהשחמה לו לשם עבודת כוכבים, מויד הוא (שם). ראי לא קבליה עליה. באלוה, אלא לכבוד המלך השחמה לו, לא כלום היא. דהא לא אסינן לשם עבודת כוכבים (לעיר אס:). מאהבה ומיראה. מאהבת אדם או מיראת אדם השחמה לע"ז וקרי ליה שוגג בלא מתכוין, כלומר שגג בצידי דסבור כיון דאין מתכוין לנו לאלוה מותר (שבת עב:). אלא באומר מותר. כגון גר שנתגייר בין הנכרים כסבור שאין ע"ז בתורה, וקרי ליה שגג בלא מתכוין (שם). דפטור לגמרי. בתמיה (שם). העלם זה וזה. דהיינו אומר מותר. דאמר אין שבת בתורה היינו העלם זה וזה (שם). דקסבר רוק הוא ובריענו. שהיה חלב נשומך ובלעו, דלא אסינן לאכילה, דרוק לאו כר אכילה הוא אלא בליעה. דכתיב (איוב ז) עד בליע רוק, ועלתה בידו אכילה, דהא לא אסינן לאכילה (שם עג:). המתעסק בחלבים. כגון חלב ושומן לפניו וטרע שזה חלב וזה שומן ומתכוין לאכול שומן והביט למקום אחר והלכה ידו אל החלב ואכלו, אי מני חלב וחלב לפניו וסבור שהוא שומן ומתכוין לאכול חמירה זו ואכל את זו, ולא דמי לטוג דשוגג היינו שמתכוין לחמירה זו ענמה אבל סבור שהוא שומן (כריתות יט:). ובעריות. כגון מתעסק בעריות, כגון מתכוין לצבא על אשמו וסבור טהורה היא, אשמו ואשמו לפניו ונשמטה אשמו ולא ידע ונכזה אשמו במקומה, ולא דמי לשוגג, דשוגג כגון

^[1] שמתכוין לזו ענמה וסבור שהיא אשמו (שם, ועיי"ש בש"ס). מלאכת מחשבת אסרה תורה. שנסמכה פרשת שבת לפרשת המשכן בויקרא. ומלאכת מחשבת שהעשה אותה מתכוין למלאכה גמורה אלא שגג בשבת או פטור שמלאכה זו מותרת (בבב"ם מז. ובכע"ז חגיגה י'). שמתכוין לעשות מלאכה וכסבור שהיוס חול (ב"ב כז:) שחשג ומתכוין למלאכה זו ענמה (כריתות יט:).